పోషణ - సంరక్షణ

١٤ - بَابُ الحِضَانَةِ

987. హజ్రత్ అబ్దుల్లాహ్ బిన్ అమ్ర్ (రజి) కథనం : ఒక స్త్రీ దైవప్రవక్త (సఅసం) సన్నిధికి వచ్చి, "ఓ దైవప్రవక్తా (స)! నా ఈ చంటిపిల్లవాణ్ణి చూడండి, నా కడుపే వీడికి కంచంగా ఉండేది. నా చను(బా)లు వీడి పాలిట నీళ్ళ తిత్తిలా ఉండేవి. నా వెచ్చని ఒడి ఇతని నివాస స్థలంగా ఉండేది. కాని ఇప్పుడు ఇతని తండ్రి నాకు విడాకులిచ్చేశాడు. ఈ పసివాణ్ణి కూడా నా నుండి లాక్కోవాలని ఆయన చూస్తున్నాడు (ఇప్పుడు నేనేం చేసేది?) అని మొరపెట్టుకుంది. దానికి ఆయన (సఅసం) "నువ్వు రెండో వివాహం చేసుకునే వరకూ నువ్వే ఈ పసివాడిని నీ దగ్గర ఉంచుకోవడానికి ఎక్కువ హక్కుదారువి" అని చెప్పారు. (దీనిని అహ్మద్ మరియు అబూదావూద్

(٩٨٧) عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالَى عَنْهُمَا، أَنَّ امْرَأَةً قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللهِ! إِنَّ ابْنِيْ هٰذَا، كَانَ بَطْنِيْ لَهُ وِعَاءً، وَثَدْيِيْ لَهُ سِقَاءً، وَحِجْرِيْ لَهُ حِوَاءً، وَإِنَّ أَبَاهُ طَلَّقَنِيْ، وَأَرَادَ أَنْ يَنْزِعَهُ مِنِّي، فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ: «أَنْتِ أَحَقُّ بِهِ، مَا لَمْ تَنْكِحِي». رَوَاهُ أَحْمَدُ وَأَبُو دَاوُدَ، وَصَحَّحَهُ الْحَاكِمُ.

ఉల్లేఖించారు. హాకిమ్ దీనిని ప్రామాణిక మైనదిగా ఖరారు చేశారు)

(٩٨٨) وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ، أَنَّ امْرَأَةً قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللهِ! إِنَّ زَوْجِي يُرِيدُ أَنْ يَذْهَبَ بِابْنِي، وَقَدْ نَفَعَنِي، وَسَقَانِي مِنْ بِئْرِ أَبِي عِنَبَةَ، فَجَاءَ زَوْجُهَا، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «يَا غُلَامُ! هَذَا أَبُوكَ، وَهَذِهِ أُمُّكَ، فَخُذْ بِيَدِ أَيِّهِمَا شِئْتَ، فَأَخَذَ بِيَدِ أُمِّهِ، فَانطَلَقَتْ بِهِ». رَوَاهُ أَحْمَدُ وَالْأَرْبَعَةُ، وَصَحَّحَهُ التِّرْمِذِيُّ.

988. హజ్రత్ అబూహురైరా (రజి) కథనం : ఒక మహిళ వచ్చి, "ఓ దైవ ప్రవక్తా (స)! నా భర్త నా అబ్బాయిని నా నుండి లాక్కోవాలనుకుంటున్నాడు. మరేమో ఈ అబ్బాయి నాకు చేదోడు వాదోడుగా ఉన్నాడు. అబూ ఇనబా బావి నుండి నా కోసం నీళ్లు తోడుకుని వస్తాడు" అని చెప్పుకోసాగింది. అంత లోనే ఆమె భర్త కూడా వచ్చాడు. అప్పుడు దైవప్రవక్త (సఅసం) ఆ అబ్బాయి నుద్దేశ్యించి, "అబ్బాయి! ఈయన నీ తండ్రి. ఈమె నీ తల్లి. వీరిరువురిలో నీవు కోరిన వారి చేయి పట్టుకోవచ్చు" అని సూచించారు. ఆ అబ్బాయి తన తల్లి చేయిపట్టుకున్నాడు. ఆమె అతన్ని వెంటబెట్టుకుని వెళ్ళిపోయింది." (దీనిని అహ్మద్ మరియు 'నలుగురు' ఉల్లేఖించారు. తిర్మిజీ దీనిని ప్రామాణికమని పేర్కొన్నారు)

సారాంశం

ఈ హదీసులో పిల్లవాడికి తన తల్లిదండ్రులిరువురిలో తాను కోరినవారి వద్ద ఉండే స్వేచ్ఛ ఇవ్వబడింది. కాని ఇంతకు ముందు వచ్చిన హదీసులో పిల్లవాడు తల్లి దగ్గరే ఉండాలని అనబడింది.

ఈ హదీసులో ప్రస్తావనకు వచ్చిన పిల్లవాడు మరీ పసివాడు కాడు. కాస్త పెద్దవాడయ్యాడు. ఆలోచించే శక్తి అతనికుంది. అందుకే బాగా ఆలోచించి నిర్ణయం గైకొనే అవకాశం ఈ పిల్లవానికి ఇవ్వటం జరిగింది. దీన్నిబట్టి తెలిసేదేమిటంటే పిల్లవాడు పెద్దవాడై, తన రక్షణకై తల్లిదండ్రులపై ఆధారపడవలసిన అగత్యం లేనపుడు - వారిద్దరిలో తాను కోరిన వారి వద్ద ఉండేందుకు షరీయత్ అతనికి అనుమతినిస్తోంది. ఎన్నేళ్ళ అబ్బాయికి ఈ నిర్ణయాధికారం ఇవ్వబడుతుంది? అంటే ఏడు లేక ఎనిమిదేళ్ళు అని ధర్మవేత్తలంటున్నారు. అల్లామా ఇబ్నె ఖయ్యిమ్ (రహ్మాలై) ఇలా అంటున్నారు : ఆ పిల్లవాడి శ్రేయస్సు ఎందులో ఇమిడి ఉంటుందో

ఆ మేరకు నిర్ణయం గైకొనాలి. తండ్రికన్నా తల్లి ఎక్కువ శ్రద్ధతో పోషించగలదనుకుంటే తల్లికే ప్రాధాన్యతనివ్వాలి. ఈ సందర్భంగా చీటీలు వేసి అదృష్టాన్ని పరీక్షించుకోవటంగానీ, స్వేచ్ఛాధికారాన్ని దృష్టిలో పెట్టుకుని నిర్ణయం తీసుకోవటంగానీ సమంజసం కాదు. ఎందుకంటే పసివాడు పసివాడే. అతనిలో విజ్ఞతా వివేచనలుగానీ, దూరదృష్టిగానీ ఉండవు. కాబట్టి తల్లి దండ్రులిరువురిలో ఎవరు ఆ పసివానిపట్ల ఎక్కువ శ్రద్ధాసక్తులు కలిగి ఉన్నారో వారికే ఆ పిల్లవాణ్ణి అప్పగించాలి. ఒకవేళ తల్లికన్నా తండ్రిలోనే ఈ శ్రద్ధాసక్తులు అధికంగా ఉన్నట్లయితే పిల్లవాణ్ణి తండ్రికే అప్పగించటం జరుగుతుంది.

ఆడపిల్ల అయినా, మగపిల్లవాడైనా - ఇద్దరూ తల్లి దగ్గరే ఉండాలని ఇమామ్ మాలిక్ (రహ్మ.లై) అన్నారు.

అమ్మాయి అయితే తల్లి దగ్గర, అబ్బాయి అయితే తండ్రి దగ్గర ఉండాలని హనఫీ పండితులు అభిప్రాయపడ్డారు.

అయితే మొత్తమ్మీద అల్లామా ఇబ్నె ఖయ్యీమ్ (రహ్మ.లై) గారి అభిప్రాయం న్యాయబద్ధంగా, హేతుబద్ధంగా కనిపిస్తోంది.

(٩٨٩) وَعَنْ رَافِعِ بْنِ سِنَانٍ أَنَّهُ أَسْلَمَ، وَأَبَتِ امْرَأَتُهُ أَنْ تُسْلِمَ، فَأَقْعَدَ النَّبِيُّ ﷺ الأُمَّ نَاحِيَةً، وَالأَبَ نَاحِيَةً، وَأَقْعَدَ الصَّبِيَّ بَيْنَهُمَا، فَمَالَ إِلَىٰ أُمِّهِ، فَقَالَ: «اللَّهُمَّ اهْدِهِ، فَمَالَ إِلَىٰ أَبِيهِ، فَأَخَذَهُ». أَخْرَجَهُ أَبُو دَاوُدَ وَالنَّسَائِيُّ، وَصَحَّحَهُ الْحَاكِمُ.

989. హజ్రత్ రాఫె బిన్ సినాన్ (రజి) కథనం : ఆయన స్వయంగా ఇస్లాం స్వీకరించారు. కాని ఆయన సతీమణి ఇస్లాం స్వీకరించేందుకు నిరాకరించారు. అందుచేత దైవప్రవక్త (సఅసం) తల్లిని ఒక మూలన, తండ్రిని ఒక మూల కూర్చోబెట్టారు. పిల్లవాణ్ణి మాత్రం వారిద్దరి మధ్య కూర్చోబెట్టారు. పిల్లవాడు తల్లివైపు మొగ్గేలా ఉన్నాడు. (ఆ సమయంలో) దైవప్రవక్త (స), "దేవా! ఈ అబ్బాయికి సన్మార్గం చూపు" అని ప్రార్థించారు. ఆ తర్వాత ఆ అబ్బాయి తండ్రి వైపునకు వెళ్ళిపోయాడు. తండ్రి ఆ అబ్బాయిని పట్టుకున్నాడు. (అబూ దావూద్, నసాయి దీనిని ఉల్లేఖించారు. హాకిమ్ దీనిని ప్రామాణికమైనదిగా ఖరారు చేశారు)

సారాంశం

ఆ పిల్లవాడు పసివాడనీ, మంచిచెడుల అవగాహన అతనికి ఇంకా రాలేదనీ ఈ హదీసును బట్టి అర్థమవుతున్నది. ఈ వివాదం ఒక పసిపిల్లవాడికి సంబంధించినదని అబూదావూద్‌లో

స్పష్టంగా చెప్పటం కూడా జరిగింది. ఆ స్త్రీ ఆ కాలంలో ఆ పిల్లవాడికి పాలు విడిపించే ప్రయత్నంలో వున్నప్పుడు ఈ సంఘటన జరిగింది.

హదీసు ఉల్లేఖకులు

రాఫె బిన్ సినాన్ (రజి) : అబుల్ హకమ్ అన్సారీ ఔసీ. మదీనావాసులు. ప్రముఖ సహాబీ. 'అల్ అన్సాబ్'లో అబుల్ ఖాసిమ్ బిన్ సలామ్ ఈయన గురించి చెబుతూ, ఈయన అత్‌బూన్ సంతతికి చెందినవారనీ, ఆయన అసలు ఆమిర్ బిన్ సాలబ అనీ అన్నారు.

(٩٩٠) وَعَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَضَى فِي ابْنَةِ حَمْزَةَ لِخَالَتِهَا، وَقَالَ: «**اَلْخَالَةُ بِمَنْزِلَةِ الْأُمِّ**». أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ.

990. హజ్రత్ బరా బిన్ ఆజిబ్ (రజి) కథనం : దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) హమ్జా **కుమార్తె వ్యవహారంలో ఆమె పిన్నమ్మ పక్షాన తీర్పునిస్తూ "పిన్ని స్థాయి తల్లిలాంటిది"** అని అన్నారు.
(బుఖారీ)

وَأَخْرَجَهُ أَحْمَدُ مِنْ حَدِيثِ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: وَالْجَارِيَةُ عِنْدَ خَالَتِهَا فَإِنَّ الْخَالَةَ وَالِدَةٌ.

అహ్మద్ ఈ ఉల్లేఖనాన్ని హజ్రత్ అలీ (రజి) హదీసు ఆధారంగా చేస్తూ ఇలా అన్నారు: "పిన్న వయస్కురాలైన ఆడపిల్ల తన పినతల్లి వద్ద ఉంటుంది. ఎందుకంటే పినతల్లి తల్లిలాంటిది."

సారాంశం

పై హదీసులో ప్రస్తావనకు వచ్చిన పినతల్లి పేరు అస్మా బిన్తె ఉమైస్. ఆడ పిల్ల పేరు అమ్మారా. ఉమామ అని కూడా అనబడుతోంది. మారుపేరు ఉమ్ముల్ ఫజల్. హజ్రత్ అలీ (రజి), హజ్రత్ జాఫర్ (రజి), జైద్‌ల మధ్య తగవు వచ్చినపుడు దైవప్రవక్త (సఅసం) తీర్పు ఇచ్చిన సందర్భం ఇది.

ఆ పిల్ల తన బాబాయి కూతురైనందువల్ల ఆ అమ్మాయి సంరక్షణా బాధ్యత తనదేనని హజ్రత్ అలీ (రజి) వాదించారు. ఈ పిల్ల నా బాబాయి కూతురు మాత్రమే గాకుండా, ఈమె పినతల్లి నా భార్య కూడా కావటం వల్ల ఈ పిల్లను పోషించే బాధ్యత తనపై ఎక్కువగా ఉందని హజ్రత్ జాఫర్ (రజి) వాదించసాగారు. ఆ పిల్ల తన అన్న కూతురైనందువల్ల తనకే దక్కాలని హజ్రత్ జైద్ (రజి) పట్టుబట్టారు. కేసును పలు కోణాల నుంచి పరిశీలించిన పిదప దైవప్రవక్త (సఅసం), పినతల్లికి అనుకూలంగా తీర్పు ఇచ్చారు.

(٩٩١) وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «**إِذَا**

991. దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) ప్రవచించారని హజ్రత్ అబూ హురైరా (రజి) తెలిపారు : "మీలో ఎవరి

أَتَى أَحَدَكُمْ خَادِمُهُ بِطَعَامِهِ فَإِنْ لَمْ يُجْلِسْهُ مَعَهُ فَلْيُنَاوِلْهُ لُقْمَةً أَوْ لُقْمَتَيْنِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَاللَّفْظُ لِلْبُخَارِيِّ.

సేవకుడైనా భోజనం సమర్పిస్తే, అతడు ఆ సేవకుణ్ణి తనతో కూర్చోబెట్టుకుని అన్నం తినిపించలేకపోయినప్పటికీ కనీసం ఒకటి లేక రెండు ముద్దలైనా అతనికి పెట్టాలి." (బుఖారీ, ముస్లిం - వాక్యాలు బుఖారీలోనివి)

(٩٩٢) وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «عُذِّبَتِ امْرَأَةٌ فِي هِرَّةٍ سَجَنَتْهَا حَتَّى مَاتَتْ، فَدَخَلَتِ النَّارَ فِيهَا، لاَ هِيَ أَطْعَمَتْهَا، وَسَقَتْهَا، إِذْ هِيَ حَبَسَتْهَا، وَلاَ هِيَ تَرَكَتْهَا تَأْكُلُ مِنْ خَشَاشِ الأَرْضِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

992. హజ్రత్ ఇబ్నె ఉమర్ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) ఇలా ప్రవచించారు : ఒక స్త్రీ పిల్లిని బంధించి ఉంచినందుకు శిక్ష విధించబడింది. ఆమె పిల్లిని చాలా సేపు కట్టి ఉంచటంవల్ల అది చనిపోయింది. ఆమె ఆ పిల్లికి అన్నపానీయాలు పెట్టనూ లేదు, అది బయట ఎక్కడైనా ఏవైనా జంతువులను వేటాడి తినేందుకు దాన్ని వదలిపెట్టనూ లేదు. ఈ కారణంగా ఆ స్త్రీని నరకానికి ఆహుతి చేయటం జరిగింది. (బుఖారీ, ముస్లిం)

సారాంశం

సంకలనకర్త (రహ్మ.లై) ఈ హదీసును, ఇంతకు ముందు వచ్చిన హదీసును ఈ అధ్యాయం క్రింద తీసుకోవటంలోని అంతరార్థం ఏమిటంటే పోషణా బాధ్యత అనేది చాలా ముఖ్యమైనది. తన అధీనంలో ఉన్నవారి గురించి పోషకుడు లేక సంరక్షకుడు ప్రశ్నించబడతాడు. తన సేవకుల విషయంలోనూ, తన అజమాయిషీలో వున్న పశువుల విషయంలోనూ అతడు ఎంతో బాధ్యతగా మసలుకోవలసి ఉంటుంది. యజమాని అయినవాడు తన సేవకుల అవసరాలను, భావావేశాలను దృష్టిలో పెట్టుకుని వారి మనసుకు గాయం తగలకుండా ప్రవర్తించాలి. వారి మానమర్యాదలను లెక్కచేయకుండా నిర్లక్ష్యంగా వ్యవహరించటం, తన అధీనంలో వున్న జంతువుల ప్రాణం పోయేటంతటి దురవస్థను తీసుకురావటం మహాపరాధం క్రిందికి వస్తుంది. దీనికి సంబంధించి అతడు దైవసమక్షంలో శిక్షను అనుభవించవలసి ఉంటుంది.